

TEATRUL și dezvoltarea conștiinței socialiste

de dr. ELISABETA TRĂISTARU
secretar al comitetului județen Dolj al P.C.R.

În marea epopee a muncii și creației, cei 17 ani care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului sînt anii unei activități rodnice, ai unei majore implicări a factorilor educaționali în procesul complex al formării și modelării omului nou, constructor conștient și devotat al socialismului multilateral dezvoltat în patria noastră.

O dovedesc marile realizări, tot atîtea puncte de reper ale mersului mereu ascendent, transformările calitative care au avut loc în viața social-economică și spirituală a României.

În cronica edificării noii orînduiri sociale, un moment important a fost marcat de Congresul al II-lea al educației politice și culturale socialiste, care s-a desfășurat în lumina magistralei expuneri a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, prezentată la plenary largită a C.C. al P.C.R., din 1—2 iunie a.c., ce s-a înscris ca o nouă și strălucită contribuție la dezvoltarea gândirii teoretice, la îmbogățirea practicii revoluționare a partidului nostru. Prin analiza profund științifică a marilor procese innoitoare ale epocii noastre, prin viziunea cutezătoare și prin conturarea cu deosebită claritate a obiectivelor, expunerea secretarului general al partidului reprezintă un document programatic de maximă semnificație pentru perfecționarea activității organelor și organizațiilor de partid, de masă și obștești, a tuturor factorilor educaționali, în formarea și modelarea omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, revoluționară. Este deosebit de important faptul că această Expunere cu mari consecințe practice pozitive, a fost însușită de către toate or-

ganizațiile partidului, și că va fi temeiul ideologic al proximei Conferințe Naționale a partidului.

În această expunere-program au fost jalonate și principalele direcții ale activității instituțiilor profesionale de spectacol, rolul lor în formarea conștiinței revoluționare a tineretului, a tuturor oamenilor muncii.

Prin conținutul și mesajul lor educativ, piesele de teatru contribuie la formarea concepției comuniste a oamenilor muncii, despre natură, univers și societate, a unor convingeri, atitudini și comportamente progresiste, patriotice.

Festivalul național „Cîntarea României” oferă un cadru organizatoric larg de participare formațiilor artistice profesionale și celor de amatori la creația cultural-artistică și la îmbogățirea vieții spirituale. Amplele manifestări organizate în cadrul acestui Festival al muncii și creației au pus în valoare autentice talente din rîndurile clasei muncitoare, tărînimii, intelectualității, ale întregului nostru popor.

Rezultatele obținute în cadrul celor trei ediții ale Festivalului național „Cîntarea României” demonstrează cu putere forța și energia creatoare, talentul inestimabil al făuritorilor bunurilor materiale și spirituale. În acest cadru s-a manifestat din plin și creația în domeniul dramaturgiei românești.

Intemeiat pe concepția materialist-științifică și umanist-revoluționară, teatrul românesc contemporan sintetizează tradițiile poporului nostru în lupta de eliberare socială și națională, pentru independență și suveranitate, cu marile realizări obținute sub conducerea P.C.R. în anii e-

difficării noii orinduirii sociale, pentru o viață mai bună și mai dreaptă.

Dramaturgii, regizorii, actorii militează pentru impunerea valorilor cu adevărat autentice, angajate în slujba grandioaselor idei ale umanismului socialist, într-un evantai de modalități artistice de aleasă ținută, apte să potențeze complexul și atât de delicatul proces al mutațiilor în conștiință. Dar, pentru ca afirmațiile noastre să nu rămână cantonate la nivelul unor aserțiuni cu caracter general, vom face în continuare referiri la fenomenul teatral, la activitatea teatrală din Craiova și din Dolj.

Se știe, în județul nostru activează Teatrul Național din Craiova (aflat în preajma celei de-a 132-a stagiuni), lăcaș pe frontispiciul cărui strălucește ordinul „Meritul cultural” clasa I, conferit în 1975. Este primul teatru care a fost onorat cu această înaltă distincție. Principalele repere ale bilanțului pozitiv, pe care-l oferă mișcarea teatrală românească, se regăsesc și la nivelul Naționalului din Bănie. Practicînd, în general, o justă politică repertorială, instituția noastră și-a propus promovarea teatrului politic, a celui de dezbatere etică, a teatrului istoric. Întrucît la Craiova activează Societatea culturală „I. L. Caragiale”, sub egida căreia se desfășoară anual, la sfîrșitul lunii ianuarie, o suită de acțiuni („Zilele I. L. Caragiale”), ce grupează principalele reprezentații din opera marelui dramaturg, susținute în țară, Naționalul nostru acordă, de asemenea, atenție dramaturgiei caragialeene. Se urmărește, totodată, folosirea judicioasă a potențialului artistic — direcție în care sînt încă foarte multe de făcut la instituția craioveană —, cit și realizarea unor spectacole complexe de poezie, muzică și teatru, remarcabile prin mesajul lor patriotic și patinic.

Este sugestiv faptul că, din 49 de premiere prezentate în ultimele patru stagiuni, 30 au avut ca partituri piese din creația dramatică românească. Între altele, la baza acestei masive opțiuni repertoriale a stat adevărul că dramaturgia actuală (care are ponderea cea mai însemnată), abordează o problemă socială, politică și etică majoră, cu remarcabil ambitus conflictual și expresiv. Reprezentații precum **Hoțul de vulturi** de Dumitru Radu Popescu, **Clipa**, dramatizare de Virgil Stoenescu a romanului omonim semnat de Dinu Săraru, **Ordinatorul** și **Un pahar cu sifon** de Paul Everac, **Viața unei femei** de Aurel Baranga, **Seară de taină** și **Simion cel Drept** de Ion D. Sirbu, **Iluzia optică** de Dumitru Solomon, **Jolly joker** de Tudor Popescu au adus în dezbatere — într-un expresiv evantai de tonalități, de la cele grave, specifice dramei, la cele eclatante ori incisive ale comediilor sa-

tirice — destine, atitudini, ipostaze ale realitatea imediată, a șantierelor de construcții, a satului românesc, a industriei noastre noi, spații social-umane în interiorul cărora procesele de citorire, înnoire sau modernizare reverberează în conștiințe. Sînt lucrări care, depășind bariera ilustrativismului factice și a realismului minor, sondează cu cutezanță și într-un limbaj artistic elevat aspecte esențiale ale realității noastre prezente, așezată subefigia tumultuoaselor deveniri. Altfel spus, este vorba de creații originale, cu mare forță de înriurire a conștiințelor, opere ce au făcut un salt spectaculos spre orizontul unui teatru de înaltă conștiință estetică și civică, pe care autori binecunoscuți îl cultivă cu sentimentul deplin al responsabilității față de ținuta artistică a creației lor, față de conținutul de idei și mesaje al acesteia, dar și față de efectul pieselor lor în plan spiritual și social.

Lucrări dramatice precum **A treia țepă** de Marin Sorescu (piesă de evocare istorică și politică, cu vădită tentă polemică față de șabloanele genului și față de galeria de erori perpetuate de o anume literatură străină despre figura marelui voievod Vlad Țepeș, piesă de evocare, dar și cu extraordinare virtuți parabolice), **Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă** de Horia Lovinescu (viziune absurd-grotescă, din nefericire întru totul posibilă, veritabil semnal de alarmă, adresat locuitorilor Terrei, piesă care ne propune, ne obligă să medităm, să acționăm pînă nu e prea tîrziu, la ce ar putea însemna un cataclism atomic), lucrări cărora li se adaugă partituri de recunoscută valoare din dramaturgia universală — **Richard al II-lea** de Shakespeare, **Azilul de nopțe** de Maxim Gorki, **Fluturi, fluturi** de Aldo Nicolaj, **Moartea accidentală a unui rebel** de Dario Fo, **Jocuri crude** de Aleksei Arbuzov, **Șapte martori** de Peter Karvas etc. — sînt doar cîteva dintre montările remarcabile ale Teatrului Național din Craiova, care sensibilizează conștiințele, făcîndu-le receptive la problematica în care se confruntă omul și omenirea în pragul mileniului al treilea, la idealurile fundamentale ale umanismului autentic.

Concomitent, în cadrul celor șase ediții ale „Zilelor I. L. Caragiale”, Naționalul nostru a propus noi exegeze scenice cu **Scrisoarea pierdută**, **Noaptea furtunoasă**, **Boborul și Conul Leonida**, **Pe un franc poet** (recital al inconfundabilului actor și baladist Tudor Gheorghe) și trei microreprezentații cu colaje din **Momente și schițe**.

Climatul emulativ al vieții teatrale craiovene este întreținut, dealtfel, prin organizarea periodică — în conformitate cu un calendar judicios întocmit — și a altor manifestări ce polarizează atenția

specialiștilor și iubitorilor Thaliei: „Festivalul teatrului istoric“, „Zilele dramaturgiei românești“, „Săptămîna teatrului politic“, „Săptămîna actorului craiovean de film“, cărora li se adaugă alte trei manifestări anuale de rezonanță, rod al colaborării dintre profesioniști și amatori: Festivalul teatrului scurt, Festivalul județean al teatrului de amatori, Festivalul de teatru al autorilor locali.

Paralel cu numeroasele activități de propagandă teatrală (spectacole-dezbateri susținute la Întreprinderea „Electroputere“, Combinatul chimic Ișalnița, I.M.M.R. și Întreprinderea de confecții Craiova, Exploatarea minieră Motru, în așezăminte culturale din orașele Tirgu Jiu, Drobeta-Turnu Severin, Fîlîși, Calafat, ca și în diverse licee), 45 de actori, regizori și scenografi au îndrumat formații de teatru, colective de montaje literar-artistice, grupuri satirice și brigăzi artistice ale amatorilor de la „Electroputere“, Liceul „Nicolae Bălcescu“, Liceul de filologie-istorie, căminele culturale din comunele Malu Mare, Dăbuleni, Bîrca, U.J.C.M.-Dolj, Teatrul popular din Drobeta-Turnu Severin și Casa de cultură din Roșiorii de Vede. Majoritatea formațiilor menționate au fost încununate cu laurii Festivalului național „Cîntarea României“, dovadă a bunei conlucrări dintre profesioniști și amatori. Dealtfel, în cele trei ediții ale Festivalului „Cîntarea României“, Naționalul craiovean a fost răsplătit cu opt distincții, dintre care trei premii I, ceea ce se pare că a constituit un bun exemplu și pentru amatori... Se cuvine a sublinia că, în ultimele patru stagii, au fost prezentate 185 de spectacole realizate cu distribuții mixte (amatori plus profesioniști). La acest cuprinzător registru de modalități menite să contribuie la valorificarea superioară a artei de la luminile rampei, se impun a fi adăugate ciclurile de conferințe experimentale „Reliefuri în dramaturgia contemporană“, ca și înființarea (în special în școli) a unor cercuri de „Prietenii ai Teatrului Național“.

Referindu-ne la mișcarea teatrală de amatori, precizăm mai întii că, în ediția a IV-a a Festivalului național „Cîntarea României“, activează 566 echipe de teatru, totalizînd 5676 actori amatori proveniți din rîndul muncitorilor, făranelor, cadrelor didactice, studenților și elevilor. S-a pus și se pune accentul cu deosebire pe o matură opțiune repertorială, pentru piese ce abordează și dez-

bat probleme de actualitate, cu un bogat conținut ideatic și cu viguros mesaj educativ, ce se bucură de o largă audiență. În al doilea rînd, se are în permanență în vedere realizarea unor transcrieri scenice marcate de naturalețe și prospețime, unitare și convingătoare în demersul lor cu rol formativ. Considerăm potrivit să subliniem că, din nefericire, dramaturgii creează destul de puține (și nu rareori anodine!), piese care — în condițiile unor scene de dimensiuni reduse cum sînt cele ale multor așezăminte culturale, și în genere ale resurselor mai modeste de care dispun amatorii — să poată fi montate cu depline șanse de izbîndă.

Conștienți de rolul educativ-formativ al teatrului, fie el al profesioniștilor ori al amatorilor, milităm cu toții pentru a-i spori aportul modelator. Dar, acest demers de rafinament și subtilitate se impune a fi realizat cu mijloacele specifice scenei, înobilînd limbajul specific acestei arte și nu știrbindu-i din prestanță și putere de convingere. Iată de ce considerăm binevenite opiniile cunoscutului critic de teatru Valentin Silvestru, care sublinia într-unul dintre eseurile sale „E cert că teatrul educă și formează deprinderi, contribuind la modelarea conștiințelor, dar o face în felul lui, cu convenții dictate de genuri și specii, într-o cuprindere realistă a existenței, care nu cunoaște restricții de expresie și în nici un caz nu se poate reduce la o modalitate sau la o convingere artistică, la o orientare estetică sau la un stil unic. Adevărata accesibilitate, pe care arta noastră și politica artistică o reclamă legitim, nu are nici o legătură cu platitudinea și facilitatea, cu rudimentele divertismentului acultural; ea implică participarea efectivă și intelectuală a cititorului, spectatorului, auditoriului la actul de creație, în calitate de copărtaş“. Făcîndu-i pe spectatori parteneri nemișcloți ai unui dialog sui-generis, cu evidente și unanim recunoscute virtuți educative, teatrul se înscrie în paleta deosebit de întinsă a mijloacelor și modalităților de a acționa eficient pentru formarea și dezvoltarea continuă a conștiinței socialiste revoluționare a oamenilor muncii. Este, de fapt, ceea ce secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cere tuturor creatorilor de frumos, atunci cînd îi îndeamnă, în felul său inegalabil, să realizeze opere originale, patriotice, purtătoare ale unui mesaj umanist, revoluționar.